

Skriv en sangtekst – eller lag en sang selv!

Av Kristin Fønnes

Målgruppe: 5.-10.trinn

Et opplegg til norsktimen, musikktilmen eller en vikartime

Opplegget kan brukes av lærere som en mal for timen, eller deles ut til elevene.

Til elevene:

Sangtekster kan skrives på forskjellige måter. Noen skriver først en tekst, og lager siden musikk til, eller får noen andre til å gjøre det. Så har vi de som først lager musikken, og etterpå skriver teksten. Mange vil nok også velge å gjøre begge deler samtidig - du har noe på hjertet som du vil lage musikk av, og nynner og lager ord samtidig.

Nedenfor finner du et opplegg for alle tre framgangsmåtene.

En sangtekst kan skrives alene eller sammen med andre. Det kan være veldig spennende å være kreative sammen, og bygge ut hverandres idéer! Da er det viktig at dere i gruppa er enige om at det må tas noen valg til slutt, som ikke alle kan være enige i. Vanligvis må alle gi slipp på noen av sine favoritter underveis i prosessen - det kalles faktisk "to kill your darlings".

Men aller først: Her gjelder det å være ukritisk og bare la idéene strømme på!

Lykke til!

Framgangsmåte A: Skriv teksten først

1. **TEMA:** Bestem deg for et tema. Det bør være noe som engasjerer deg, eller noe du synes er komisk, trist, rart, spennende - da blir også teksten mer interessant. Forslag til temaer:

- en god historie (om et menneske, dyr, en ting som får menneskelige følelser etc.)
- vennskap
- krig/fred
- forelskelse
- ferie
- ting som irriterer
- store spørsmål om livet
- hva som helst, egentlig!

2. **IDÉDUGNAD:** Ta et blankt ark, og skriv ned alt som faller deg inn om temaet, noen få ord om hver idé. Kanskje blir det noen bruddstykker tekst også. Noen liker å skrive idéene som en slags liste, andre liker å skrive litt rundt omkring på arket. Hvis du synes det er vanskelig å få idéer, eller du uansett har lyst til å høre noen andres tanker, kan du lage noen spørsmål du kan stille andre i prosessen. F.eks.: Si de første tre ordene du kommer på når jeg sier ...! Eller: Når følte du deg sist ...? Eller: Hva er det rareste du kan tenke deg at en ... (f.eks. et dyr) kan finne på å gjøre? Kanskje du får noen gode forslag - eller noen egne idéer ut fra det andre sier spontant.

3. **RYDD OG SORTER:** Se nå om du kan samle noen av idéene slik at de kan høre sammen i ett vers - eller lag en slags rekkefølge på dem. Bruk gjerne farger, og bruk samme farge til å ringe rundt idéer som hører til samme vers. Finn også ut hva som skal være refrenget - hva er det viktigste du vil si?

4. **LAG EN REKKEFØLGE:** Velg hva du vil starte med. Bestem deg også for om du vil at teksten skal være på rim eller ikke. Begge deler er like fint!

5. **SKRIV VERS:** Da er det bare å dikte i vei. Tenk litt på at det skal kunne synges senere, kanskje nynner du litt mens du holder på for å få en slags følelse for hvordan det kan bli.

6. **SKRIV REFRENG:** Velg ut de viktigste ordene, eller det som beskriver temaet/historien aller best. Det kan være noen setninger som gjentas, eller kanskje bare et par ord. Pass på at refrenget skal kunne komme mellom hvert vers uten at det blir rart i sammenhengen.

7. **LAG EN AVSLUTNING:** Hvordan skal den være? Kanskje skal refrenget gjentas flere ganger, eller vil du bytte ut noen ord for å understreke et poeng? Eller kommer det et slags avsluttende vers, med litt annen melodi?

8. **KRITISK BLIKK:** Når du har skrevet ferdig teksten, tar du en liten gjennomgang: Fikk du sagt det du ville si? Kanskje må du justere teksten litt. Les den høyt for en eller to andre og be dem gi deg tilbakemelding. For å være sikker på at de vil si noe du kan bruke, kan du be dem om å si tre ting de liker, og én ting de lurer på eller tenker at du kunne endret på. Husk at dette bare er råd, og at du selv bestemmer om du vil endre på ditt eget verk - du er kunstneren! Men kanskje de har et poeng? Gjør de justeringene som trengs.

9. **FERDIG!** Da er det bare å finne fram komponisten i magen, eller kanskje du har en i familien?

Framgangsmåte B: Skriv tekst til musikk

1. VELG MUSIKK: Finn musikken du vil bruke. For eksempel en kjent sang, eller musikk du eller noen andre har laget selv. Sånn kan du gå fram for å lage din egen musikk:

- a) Bruk et piano/keyboard eller en gitar, og velg noen akkorder du vil bruke. F.eks. piano: C - D-moll - F - G eller gitar: D - E-moll - G - A. Du kan gjerne stokke om på rekkefølgen slik at den blir slik du liker den, men det kan være greit å ikke flytte på den første av akkordene, ettersom den angir grunntonen. Bestem hvor mange ganger du skal spille på hver akkord (f.eks. 2 eller 4), og lag en loop, dvs. at du spiller rekkefølgen mange ganger. Ta dette gjerne opp med telefonen din eller noe annet.
- b) Lag melodien på xylofon, klokkespill, piano eller keyboard. En av dere spiller nå loopen på piano eller gitar, eller du setter på opptaket ditt. Den som spiller melodi, kan nå begynne med å starte på grunntonen, det vil si tonen til den første akkorden. Spill flere ganger bare denne tonen, og prøv å lage noen fine rytmer. Så kan du utvide med å ta med tonen over noen ganger. Etter det kan du ta med flere toner, og leke deg med å lage forskjellige melodier, bare for å ha det litt gøy. Når du har prøvd dette en liten stund, kan du forsøke å finne noen melodilinjer som du synes fungerer fint. Når du har kommet fram til noe er det lurt å ta det opp, ellers er det fort glemt til neste gang du skal jobbe med det. Du er kanskje sikker på at du kommer til å huske det, men tro meg - det er fort gjort å glemme!
- c) Lag et vers: Bruk melodilinjene dine, og se om ikke det blir fint å gjenta en av dem noen ganger, enten rett etter hverandre, eller med litt avstand. Det er alltid fint med noe man kjenner igjen, hvor du tenker: "Åja, DEN låta!".
- d) Lag et refreng: Kanskje vil du bruke bare to av akkordene, slik at det blir litt annerledes - eller stokke om på rekkefølgen? Det kan være fint å starte på en annen akkord enn den første i vers-loopen. Lag først akkordrekkefølgen, og så melodien til refreng, som skiller seg litt ut fra verset.
- e) Lag en form - det vil si en rekkefølge på vers og refreng. Husk så å ta opp hele låta til slutt!

2. TEMA: Bestem deg for et tema å skrive om. Det bør være noe som engasjerer deg, eller noe du synes er komisk, trist, rart, spennende - da blir også teksten mer interessant. Forslag til temaer:

- en god historie (om et menneske, dyr, en ting som får menneskelige følelser etc.)
- vennskap
- krig/fred
- forelskelse
- ferie
- ting som irriterer
- store spørsmål om livet
- hva som helst, egentlig!

3. IDÉDUGNAD: Ta et blankt ark, og skriv ned alt som faller deg inn om temaet, noen få ord om hver idé. Kanskje blir det noen bruddstykker tekst også. Noen liker å skrive idéene som en slags liste, andre liker å skrive litt rundt omkring på arket. Hvis du synes det er vanskelig å få idéer, eller du uansett har lyst til å høre noen andres tanker, kan du lage noen spørsmål du kan stille andre i prosessen. F.eks.: Si de første tre ordene du kommer på når jeg sier ...! Eller: Når følte du deg sist ...? Eller: Hva er det rareste du kan tenke deg at en ... (f.eks. et dyr) kan finne på å gjøre? Kanskje du får noen gode forslag - eller noen egne idéer ut fra det andre sier spontant.

3. RYDD OG SORTER: Se nå om du kan samle noen av idéene slik at de kan høre sammen i ett vers - eller lag en slags rekkefølge på dem. Bruk gjerne farger, og bruk samme farge til å ringe rundt idéer som hører til samme vers. Finn også ut hva som skal være refrenget - hva er det viktigste du vil si i låta?

4. LAG EN REKKEFØLGE: Velg hva du vil starte med. Bestem deg også for om du vil at teksten skal være på rim eller ikke. Se hva du synes passer til melodien - noen blir fine med rim, andre trenger ikke rim i det hele tatt.

5. SKRIV VERS: Syng melodien på verset noen ganger. Finn fram tekstidéene til første vers, og prøv å få inn noen ord eller setninger mens du nynner. Dikt i vei, og ikke vær kritisk - skriv ned det som kommer, og rydd heller opp i det etterpå! Her kan det være lurt å gjøre opptak.

6. SKRIV REFRENG: Lag teksten til refrenget, hvis melodien din har refreng. Velg ut de viktigste ordene, eller det som beskriver temaet/historien aller best. Det kan være noen setninger som gjentas, eller kanskje bare et par ord. Pass på at refrenget skal kunne komme mellom hvert vers uten at det blir rart i sammenhengen.

7. LAG EN AVSLUTNING: Hvordan skal den være? Kanskje skal refrenget gjentas flere ganger, eller vil du bytte ut noen ord for å understreke et poeng? Eller kommer det et slags avsluttende vers, med litt annen melodi?

8. KRITISK BLIKK: Når du har skrevet ferdig låta, tar du en liten gjennomgang: Fikk du sagt det du ville si? Kanskje må du justere teksten litt. Syng sangen eller les teksten høyt for en eller to andre og be dem gi deg tilbakemelding. For å være sikker på at de vil si noe du kan bruke, kan du be dem om å si tre ting de liker, og én ting de lurer på eller tenker at du kunne endret på. Husk at dette bare er råd, og at du selv bestemmer om du vil endre på ditt eget verk - du er kunstneren! Men kanskje de har et poeng? Gjør de justeringene som trengs.

9. FERDIG!

Framgangsmåte C: Skriv tekst og musikk samtidig.

1. TEMA: Bestem deg for et tema. Det bør være noe som engasjerer deg, eller noe du synes er komisk, trist, rart, spennende - da blir også teksten mer interessant. Forslag til temaer:

- en god historie (om et menneske, dyr, en ting som får menneskelige følelser etc.)
- vennskap
- krig/fred
- forelskelse
- ferie
- ting som irriterer
- store spørsmål om livet
- hva som helst, egentlig!

2. IDEDUGNAD: Ta et blankt ark, og skriv ned alt som faller deg inn om temaet, noen få ord om hver idé. Kanskje blir det noen bruddstykker tekst også. Noen liker å skrive idéene som en slags liste, andre liker å skrive litt rundt omkring på arket. Hvis du synes det er vanskelig å få idéer, eller du uansett har lyst til å høre noen andres tanker, kan du lage noen spørsmål du kan stille andre i prosessen. F.eks.: Si de første tre ordene du kommer på når jeg sier....! Eller: Når følte du deg sist...? Eller: Hva er det rareste du kan tenke deg at en ... (f.eks. et dyr) kan finne på å gjøre? Kanskje du får noen gode forslag - eller noen egne idéer ut fra det andre sier spontant.

3. RYDD OG SORTER: Se nå om du kan samle noen av idéene slik at de kan høre sammen i ett vers - eller lag en slags rekkefølge på dem. Bruk gjerne farger, og bruk samme farge til å ringe rundt idéer som hører til samme vers. Finn også ut hva som skal være refrenget - hva er det viktigste du vil si i låta?

4. LAG EN REKKEFØLGE: Velg hva du vil starte med. Bestem deg også for om du vil at teksten skal være på rim eller ikke. Begge deler er like fint!

5. FINN AKKORDENE TIL VERSET: Lag en akkordloop til verset ved å bruke et piano/keyboard eller en gitar, og velg noen akkorder du vil bruke. F.eks. piano: C - D-moll - F - G eller gitar: D - E-moll - G - A. Du kan gjerne stokke om på rekkefølgen slik at den blir slik du liker den, men det kan være greit å ikke flytte på den første av akkordene, ettersom den angir grunntonen. Bestem hvor mange ganger du skal spille på hver akkord (f.eks. 2 eller 4), og lag en loop, dvs. at du spiller rekkefølgen mange ganger. Ta dette gjerne opp med telefonen din eller noe annet.

6. LAG ET VERS: Spill akkordloopene mange ganger (eller spill av opptaket ditt), og få en følelse for hvordan det låter. Begynn så å synge litt samtidig, se om du kan nynne noe som kan ligne en melodi. Så kan du ta fram idéene dine til det første verset, og prøve deg fram med noen ord - hvordan passer det å synge litt på en av setningene? Kanskje må du stokke om ordene, eller prøve deg fram med ulike deler av verset. Husk: Det kan være veldig fin å gjenta en melodilinje flere ganger og så for eksempel forandre litt på den i slutten av verset. Gjør opptak eller notér på en måte som du forstår!

7. LAG REFRENG: Hvordan skal melodien endre seg her? Kanskje vil du bruke bare to av akkordene, slik at det blir litt annerledes - eller stokke om på rekkefølgen? Det kan være fint å starte på en annen akkord enn den første i vers-loopen. Lag først akkordrekkefølgen og lytt til denne. Så tar du ordene til refrenget ditt og forsøker å lage en melodi med dem, som er annerledes enn verset. Hvis du bare bruker noen få ord, kan det være fint med flere melodilinjier som er like eller ligner hverandre, slik at du virkelig "hamrer inn" budskapet!

8. AVSLUTNINGEN: Hvordan skal den være? Kanskje skal refrenget gjentas flere ganger, eller vil du bytte ut noen ord for å understreke et poeng? Eller kommer det et slags avsluttende vers, med litt annen melodi?

9. KRITISK BLIKK: Når du har skrevet ferdig låta, tar du en liten gjennomgang: Fikk du sagt det du ville si? Kanskje må du justere teksten litt. Syng sangen eller les teksten høyt for en eller to andre og be dem gi deg tilbakemelding. For å være sikker på at de vil si noe du kan bruke, kan du be dem om å si tre ting de liker, og én ting de lurer på eller tenker at du kunne endret på. Husk at dette bare er råd, og at du selv bestemmer om du vil endre på ditt eget verk - du er kunstneren! Men kanskje de har et poeng? Gjør de justeringene som trengs.

10. FERDIG!